

❖ סדר קריאת המשמרה ❖

קריאת המשמרה:

* בדמשק נהגו בשבת אחר הצהרים לקרוא סדר המשמרה הכולל קריאת תורה (פרשת שבוע הבא), נביאים, כתובים, ומשניות, ובמשך השנה מסיימים קריאת כל הארבעה ועשרים וש"ס משנה.

לפני קריאת פרשת שבוע הבא:

מתחילים: עזרנו בשם ה' עושה שמים וארץ: תורתנו תהיה אומנותינו ואל שדי יהיה בעזרנו: תורה צוה לנו משה מורשה קהילת יעקב: בשם ה' נעשה ונצליח: ברוך אתה ה' למדני חקיך: בשעת רצון נתחיל ללמוד בתורה. ויהי נועם וכו'.

* אם יש אבלים או מיעד מוסיפים לעילוי נשמת פב"פ.

לפני קריאת הנביאים:

מתחילים: ודברתי על הנביאים ואנכי חזון הרבתי וביד הנביאים אדמה: כי לא יעשה אדני יהוה דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים: אריה שאג מי לא יירא אדני יהוה דבר מי לא ינבא: ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתך לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אתה: ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר: הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה: בית יעקב לכו ונלכה באור ה':

בסוף קריאת הנביאים:

מסיימים: גואלינו ה' צבאות שמו קדוש ישראל.

לפני קריאת תהלים:

מתחילים: לכו נרננה לה' נריעה לצור ישענו: נקדמה פניו בתודה בזמירות לו: כי אל גדול ה' ומלך גדול על כל אלהים:

אחרי קריאת תהלים:

מסיימים: ה' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה: ה' צבאות אשרי אדם בטח בך: ה' הושיעה המלך יעננו ביום קראינו: ותשועת צדיקים מה' מעוזם בעת צרה: ויעזרם ה' ויפלטם יפלטם מרשעים ויושיעם כי חסו בו:

אחרי קריאת איוב:

מסיימים: "חיים וחסד עשית עמדי ופקודתך שמרה רוח". וממשפחת מסלתון טראב הי"ו שמעתי שמסיימים בפסוק "אתוהי כמה רברבין" כמו בסיום קריאת הכתובים. ולי נראה דבכל השבתות מסיימים באמירת פסוק "חיים וחסד" שהוא מספר איוב, רק בסיום הפרק האחרון של הספר, כיון שחוזרים לקרוא בטעמי המקרא של הכתובים, היו מקצתם נוהגים לסיים בפסוק "אתוהי" שהוא באותם טעמי המקרא.

אחרי קריאת אסתר:

בסיום חוזרים על הפסוק האחרון: כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים ורצוי לרב אחיו דרש טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו. ומוסיפים: ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר:

אחרי קריאת משלי:

מסיימים: עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר: דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום:

אחרי קריאת שיר השירים:

מסיימים: באתי לגני אחתו כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים.

אחרי קריאת רות:

מסיימים: ישלם ה' פעלך ותהי משכרתך שלמה מעם ה' אלהי ישראל אשר באת לחסות תחת כנפיו.

אחרי קריאת דניאל עזרא נחמיה ודברי הימים:

מסיימים: אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין מלכותיה מלכות עלם ושלטניה עם דר ודר.

קריאת משניות:

לפני קריאת המשניות אומרים "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא וכו'". ובסוף הקריאה אומרים רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל וכו', וקדיש על ישראל.

סדר חלוקת קריאת נ"ך והמשניות:

להלן נביא סדר חלוקת הקריאה מידי שבת בשבתו. וכל קורא יבחין שלא קראו משניות לפי הסדר, מסכת אחר מסכת, ובודאי דסדר החלוקה המקובלת בידינו לא דבר ריק הוא, והגם שחקרתי אצל רבים אם יש מסורת כל שהיא בטעם הדבר, לא עלה בידי מאומה. ומ"מ ליפטר בלא כלום אי אפשר, ולכן אמרתי להציג בפני הקורא מה שעלה בדעתי בדרך אפשר ליישב מנהג אבותינו.

תורה	נביאים	כתובים	משניות
בראשית	יהושע עד פ' יא	תהלים עד פ' יא	חגיגה ¹

¹ בפרשה מבואר כל פרטי מעשה בראשית, ובמשנה (פ"ב מ"א) נזכר "ולא במעשה בראשית בשנים".

נח	יהושע עד פ' יט	תהלים עד פ' כ	קנים ²
לך לך	יהושע עד סופו	תהלים עד פ' לד	מעשרות / מעשר שני ³
וירא	שופטים עד פ' יא	תהלים עד פ' מב	פאה ⁴
חיי שרה	שופטים עד סופו	תהלים עד פ' נא	קידושין ⁵
תולדות	שמואל א עד פ' ה	תהלים עד פ' סה	ברכות ⁶
ויצא	שמואל א עד פ' יג	תהלים עד פ' עג	כתובות ⁷
וישלח	שמואל א עד פ' כה	תהלים עד פ' עט	מועד קטן / הוריות ⁸
וישב	שמואל א עד סופו / שמואל ב עד פ' ז	תהלים עד פ' צ	יבמות ⁹
מקץ	שמואל ב עד פ' יח	תהלים עד פ' קן	מקואות ¹⁰
ויגש	שמואל א עד סופו	תהלים עד פ' קיט	כלים ¹¹

² אפשר משום דשם המסכת נרמז בפסוק "קנים תעשה את התיבה". או משום מעשה שילוח היונה וחזרתה אל התיבה, שהוא דומה לענין תערובת בני היונה מקץ לקץ הנידון במסכת זו.

³ מסכת מעשרות נרמז בפסוק "ויתן לו מעשר מכל". וצירוף מסכת מעשר שני אפשר משום דמלכי צדק היה מלך בירושלים כמ"ש בתרגום, והמעשר שקיבל נאכל בירושלים כמו המעשר שני.

⁴ וירא אליו ה' - פרש"י: "לבקר את החולה", פתח האהל - פרש"י: "לראות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו", ואלו נזכרו בתחילת המסכת בכלל הדברים שאדם עושה אותם אוכל מפירותיהן בעולם הזה והקץ קיימת לו לעולם הבא "ביקור חולים והכנסת אורחים".

⁵ ע"פ מה שכתבו תוספות כתובות (דף ז' ע"ב) דרבקה נתקדשה ע"י שליח ע"ש, ובמשנה (פ"ב מ"א) "האיש מקדש בו ובשלוהו". [ועיי' בספר פני יהושע כתובות (דף נ"ז ע"ב) ובשו"ת משיב דבר (ח"ד סימן ל"ד) ואכמ"ל].

⁶ מסכת ברכות נרמז עם ענין "הברכות" שבירך יצחק את יעקב.

⁷ בפרשה מובא ענין נישואי יעקב עם לאה ורחל ושתי השפחות בלהה וזלפה. ובפשטות בנישואי לאה ורחל בודאי כתב להם כתובה, וכמו שמצאנו שנהג כן יוסף כמ"ש רש"י (בראשית מ"ח) ע"פ "אשר נתן לי אלהים בזה" ע"ש. משא"כ בנשואי בלהה וזלפה מסתבר שהיה כעין לקיחת הגר לאברהם (עיי' רש"י פ' ל', ג'), וא"כ לא כתב להם כתובה וכדפרש"י (בראשית פ' כ"ה, ו') ע"פ "ולבני הפלגשים".

⁸ בסוף הפרשה מוזכר פטירת דבורה מינקת רבקה, רחל אמנו, ויצחק אבינו, ולכן קוראים מסכת מועד קטן שבה מבוארים כל דיני אבילות. ומסכת הוריות נראה שהוא משום מעשה דינה והצלתה ע"י שמעון ולוי, והוא רמז במשנה (פ"ג מ"ז) האשה קודמת לאיש לכסות "ולהוציאה מבית השבי" ע"ש.

⁹ בפרשה מבואר ענין היבום במעשה דער ואונן "בא אל אשת אחיך ויבם אותה והקם זרע לאחיק".

¹⁰ לא ידעתי טעם. ואולי נרמז ענין מסכת מקואות בפסוק "הנני עומד על היאור, והנה מן היאור עולות וכו'".

¹¹ אולי נרמז שם המסכת בפסוק "ועינכם אל תחוס על כלים".

ויחי	מלכים א עד פ' ו	תהלים עד פ' קלו	בכורות ¹²
שמות	מלכים א עד פ' י	תהלים עד סופו	תענית / מגילה ¹³
וארא	מלכים א עד פ' יט	איוב עד פ' ו ¹⁴	מכות ¹⁵
בא	מלכים א עד סופו / מלכים ב עד פ' ה	איוב עד פ' יב	נגעים ¹⁶
בשלה	מלכים ב עד פ' יב	איוב עד פ' כ	עירובין ¹⁷
יתרו	מלכים ב עד פ' יח	איוב עד פ' כה	אבות / עבודה זרה ¹⁸
משפטים	מלכים ב עד סופו	איוב עד פ' כח	בבא קמא ¹⁹
תרומה	ירמיה עד פ' ח ²⁰	איוב עד פ' לח	מדות ²¹
תצוה	ירמיה עד פ' יז	איוב עד סופו	טבול יום ²²

¹² ענין "בכורות" נזכר בפרשה בברכת יעקב את בני יוסף "שכל ידיו כי מנשה הבכור". "לא כן אבי כי זה הבכור". ועוד שם בברכת ראובן "ראובן בכורי אתה וכו'".

¹³ נראה דמסכת תענית אינו קשור עם הפרשה אלא עם תחילת תקופת השובבי"ם שהם ימי תענית כנודע. וקריאת מסכת מגילה לא ידעתי לזה טעם, ואולי יש קשר עם מה שנצטוו משה במראה הסנה "של נעליך מעל רגלך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא", ובמשנה (פ"ד מ"ח) האומר "בסנדל איני עובר [לפני התיבה] אף יחף לא יעבור", שכן דרך עובדי עבודה זרה להסיר סנדליהם בעבודתם, ולכן משה לא עשה כן עד שנצטוו מפי ה' במפורש. ומ"מ לא ידעתי מדוע לא קראו מסכת זו בזמנה בפרשת כי תשא יחד עם קריאת מגלת אסתר.

¹⁴ סדר קריאת איוב אחרי תהלים הוא כפי שהובא בש"ס בבא בתרא (דף י"ד ע"ב) ושלחן ערוך (יו"ד סימן רפ"ג ס"ה), ולא כפי המצוי ברוב הדפוסים.

¹⁵ בפרשה מבואר ענין "המכות" שלקו בהם המצריים.

¹⁶ אולי נרמז שם המסכת בפסוק "עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים".

¹⁷ בפרשת המן כתוב "שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי" - ופרש"י דאלו הם אלפיים אמה של תחום שבת.

¹⁸ בפרשה מבואר כל ענין מעמד הר סיני ועשרת הדברות וקשור עם תחילת מסכת אבות "משה קיבל תורה מסיני וכו'". ומסכת עבודה זרה משום הדברות המפורשים "לא יהיה לך וכו' לא תעשה לך פסל וכו', לא תשתחוה להם וכו'".

¹⁹ כל עניני המסכת מבוארים בפרשה.

²⁰ סדר קריאת הנביאים ירמיה יחזקאל וישעיה הוא כפי הסדר שהובא בש"ס בבא בתרא (דף י"ד ע"ב) ושלחן ערוך (יו"ד סימן רפ"ג ס"ה), ולא כפי המצוי ברוב הדפוסים.

²¹ בפרשה כתוב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" והיא מצות עשה לבנות בית הבחירה, וכל עניני מצוה זו מבוארים במסכת מדות.

²² לא ידעתי טעם. ואולי משום שנזכר בפרשה רחיצת אהרן ובניו במים.

כי תשא	ירמיה עד פ' לא	אסתר ²³	שקלים ²⁴
ויקהל	ירמיה עד פ' לו	שיר השירים	שבת ²⁵
פקודי	ירמיה עד פ' מט	משלי עד פ' ו	טהרות / ידים ²⁶
ויקרא	ירמיה עד ספּו	משלי עד פ' יב	זבחים ²⁷
צו	יחזקאל עד פ' ט	משלי עד פ' יז	מנחות ²⁸
שמיני	יחזקאל עד פ' יז	משלי עד פ' כב	חולין ²⁹
תזריע	יחזקאל עד פ' כב	משלי עד פ' כז	נדה ³⁰
טהור	יחזקאל עד פ' כז	משלי עד פ' ל	זבים ³¹
אחרי מות	יחזקאל עד פ' ל	משלי עד ספּו	כריתות ³²
קדושים	יחזקאל עד פ' מ	דניאל עד פ' ג	ערלה ³³
אמור	יחזקאל עד פ' מג	דניאל עד פ' ו	ביצה / יומא ³⁴
בהר	יחזקאל עד פ' מו	דניאל עד פ' ח	שביעית ³⁵

²³ ברוב השנים ימי הפורים סמוכים לפרשה זו, ודבר בעתו מה טוב.

²⁴ ענין המסכת נזכר בתחילת הפרשה "זה יתנו כל העובר הפקודים מחצית השקל בשקל הקדש וכו'".

²⁵ ענין שמירת השבת נזכר בתחילת הפרשה "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העושה בו מלאכה יומת".

²⁶ אולי מדכתיב "ויברך אותם משה" ופרש"י אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידכם. ונרמז ענין זה בשמות המסכתות "טהרות וידים".

²⁷ בפרשה כתוב רוב דיני הקרבנות המבוארים בהרחבה במסכת זבחים.

²⁸ בפרשה כתוב דיני המנחות "וזאת תורת המנחה וכו'" המבוארים בהרחבה במסכת מנחות.

²⁹ במשנה (פ"ג מ"ו) סימני בהמה וחייה נאמרו בתורה וסימני העוף לא נאמרו וכו'. ושם (מ"ז) ובחגבים וכו', והוא מבואר בסוף הפרשה.

³⁰ ענין טומאת הנדה נזכר בתחילת הפרשה "כימי נדת דותה תטמא".

³¹ ענין טומאת זיבה נזכר בפרשה זו "איש איש כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא".

³² ענין המסכת נזכר בסוף פרשת העריות "כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העשת מקרב עמם".

³³ ענין המסכת כתוב בפרשה "וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל".

³⁴ קריאת מסכת ביצה העוסקת בדיני יום טוב משום פרשת המועדים. ומסכת יומא העוסקת בדיני יום הכפורים המפורשים בפרשה זו.

בחקתי	יחזקאל עד סופו	דניאל עד סופו	ערכין ³⁶
במדבר	ישעיה עד פ' ה	עזרא עד פ' ה	מכשירין ³⁷
נשא	ישעיה עד פ' ט	רות ³⁸	נזיר / סוטה ³⁹
בהעלתך	ישעיה עד פ' יג	עזרא עד סופו	תמיד ⁴⁰
שלח לך	ישעיה עד פ' כ	נחמיה עד פ' ה	חלה ⁴¹
קרח	ישעיה עד פ' כד	נחמיה עד סופו	תרומות ⁴²
חקת	ישעיה עד פ' כט	דברי הימים א עד פ' ה	פרה ⁴³
בלק	ישעיה עד פ' לג	דברי הימים א עד פ' יא	אהלות ⁴⁴
פנחס	ישעיה עד פ' מ	דברי הימים א עד פ' יז	בבא בתרא ⁴⁵
מטות	ישעיה עד פ' מד	דברי הימים א עד פ' כג	נדרים ⁴⁶

³⁵ ענין המסכת כתוב בתחילת הפרשה "ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה' שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר".

³⁶ כל עניני המסכת כתובים בסוף פרשה זו.

³⁷ לא ידעתי שום טעם.

³⁸ ברוב השנים חג השבועות הוא סמוך לפרשה זו, ובו נוהגים לקרוא מגילת רות ע"פ המוזכר במור"ם (סימן ת"צ ס"ט).

³⁹ עניני המסכתות כתובים בהרחבה בפרשה.

⁴⁰ אולי משום שנרמז שם המסכת בפסוק "כן יהיה תמיד הענן יכסנו ומראה אש לילה".

⁴¹ ענין המסכת כתוב בפרשה "ראשית עריסותכם חלה תרימו תרומה כתרומת גורן כן תרימו אותה".

⁴² כל עניני המסכת כתובים בפרשה, מצות הפרשת תרומה גדולה "כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן ראשיתם אשר יתנו לה' לך נתתם". וכן הפרשת תרומת מעשר "כן תרימו גם אתם תרומת ה' מכל מעשרותיכם אשר תקחו מאת בני ישראל ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן".

⁴³ כל ענין המסכת כתוב בהרחבה בתחילת הפרשה "ויקחו אליך פרה אדומה וכו'".

⁴⁴ שם המסכת נרמז בפרשה לטובה ולברכה "מה טובו אהלך יעקב משכנותיך ישראל".

⁴⁵ פרשת הנחלות "ואל בני ישראל תדבר לאמר איש כי ימות ובן אין לו והעברתם את נחלתו לבתו וכו' מבואר במסכת זו בפרק ח'.

⁴⁶ ענין המסכת כתוב בהרחבה בתחילת הפרשה "איש כי ידר נדר לה' וכו'".

מסעי	ישעיה עד פ' מט	דברי הימים א עד סופו	עדיות ⁴⁷
דברים	ישעיה עד פ' נח	איכה ⁴⁸	בבא מציעא ⁴⁹
ואתחנן	ישעיה עד סופו	דברי הימים ב עד פ' ד	שבועות ⁵⁰
עקב	הושע עד פ' ה	דברי הימים ב עד פ' ח	כלאים ⁵¹
ראה	הושע עד פ' ט	דברי הימים ב עד פ' יד	פסחים / ראש השנה / סוכה ⁵²
שופטים	הושע עד סופו	דברי הימים ב עד פ' כד	סנהדרין ⁵³
כי תצא	יואל / עמוס	דברי הימים ב עד פ' כו	גיטין ⁵⁴
כי תבא	עובדיה / יונה / מיכה	דברי הימים ב עד פ' לד	בכורים ⁵⁵

⁴⁷ אולי משום דבמסכת עדיות הוזכרו בה כל ההלכות שהעידו עליהם אנשים ברורים נאמנים ושעדותם ראויה לסמוך עליה (לשון הר"ם בפירוש המשניות), וכיוצא בכתיבת המסעות והמאורעות ע"י משה רבינו ע"ד שביאר הרמב"ן בתחילת הפרשה ע"ש.

⁴⁸ מגלת איכה הוא דבר בעתו משום ט' באב הסמוך. ויש להעיר דבשער הכונות (דף פ"ט ע"א) בענין קריאת פסוקי מגלת איכה בליל חג השבועות הזהיר לקראם בלחש דוקא משום שהוא יום טוב. ומינה דגם בקריאתה בשבת זו יש להזהר בכך, דחד טעמא הוא.

⁴⁹ קריאת מסכת בבא מציעא אפשר דנקשר עם ענין תחילת הפרשה שאמר משה דברי תוכחה רק ברמז הזכרת המקומות שהכעיסו בהם לפני המקום, ובמשנה (פ"ד מ"י) "אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים".

⁵⁰ ענין שבועה נזכר בפרשה "את ה' אלהיך תירא ואתו תעבד ובשמו תשבוע".

⁵¹ לא ידעתי שום טעם.

⁵² פסחים וסוכה מוזכרים בפרשה, אבל ראש השנה צ"ע, ואולי משום שבשבוע זו חל ר"ח אלול ובמשנה (פ"א מ"ג) לאלול מפני ראש השנה ע"ש.

⁵³ ענין מינוי דיינים בתחיל הפרשה "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וכו', ושפטו את העם משפט צדק".

⁵⁴ ענין המסכת כתוב בפרשה "וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה".

⁵⁵ מצות הבאת ביכורים כתובה בתחילת הפרשה "ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלהיך נותן לך ושמט בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכן שמו שם".

נצבים	נחום / חבקוק / צפניה / חגי	דברי הימים ב עד סופו	מעילה ⁵⁶
וילך	זכריה עד פ' יא	קהלת עד פ' ה	דמאי ⁵⁷
האזינו	זכריה עד סופו	קהלת עד פ' ט	עוקצין ⁵⁸
וזאת הברכה	מלאכי	קהלת עד סופו	תמורה ⁵⁹

⁵⁶ לא ידעתי שום טעם.

⁵⁷ לא ידעת ישום טעם.

⁵⁸ במשנה בסוף המסכת אמר ר' יהושע בן לוי עתיד הקדוש ב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות, שנאמר (משלי ח') להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא. והוא נרמז בפסוק "אל אמונה ואין עול" – ופרש"י "אל אמונה" לשלם לצדיקים צדקתם לעולם הבא, ואף על פי שמאחר את תגמולם, סופו לאמן את דבריו.

⁵⁹ לא ידעת ישום טעם.